

Ny teori om den iskalde forsommeren

DÅRLIG BÅTLIV: Det kokte ikke akkurat i Oslofjorden i går.

Av HARALD VIKØYR og FREDRIK SOLSTAD (foto)
Mens hele verden er varmere enn noen gang, har Norge nesten historisk lave temperaturer. Her er den antatte forklaringen: Stillehavet!

Temperaturen i Nord-Atlanteren har vært lav siden tidlig på vinteren – og har forblitt lav siden, forklarer Tim Stockdale i Det europeiske værseret.

Flere steder var det målt rekordlave overflatetemperaturer i vinter. Årsakene var flere, men helt klart forsterket av vedvarende nordlig, iskald vind.

Uheldige nord

Og, det er denne vinden som nå seiler opp som den største synderen, ifølge klimaprofessor Helge Drange ved Universitetet i Bergen:

– Kulden hos oss kan skyldes den svært sterke oppvarmingen av Stillehavet. Vi vet at en slik oppvarming kan påvirke hvor jetstrømmen går – som bukker seg rundt nordre halvkule med sterk vind fra vest

Knallvarmt, bare ikke i Norge!

mot øst. Vi, Grønland, deler av Arktis og vestlige USA har det kaldt, mens store områder i resten av verden har det svært varmt. Dette mønsteret ser ut til å falle sammen med hvor jetstrømmen har befundet seg den siste tiden. Vi kan si vi kommer uheldig ut i år – men det motsatte var jo tilfel-

let i fjor, fremholder Drange.

Han viser til at det i mai var sterk transport av iskald arktisk luft sørover på vestsiden av Grønland, videre over Nord-Atlanteren og til våre områder.

– Dette mønsteret av luftstrøm er ikke vanlig i sommerhalvåret, til vanlig får vi

mer av den varmere luften fra sør. Men altså ikke i år, sier han.

Varmerekorder i sør

Den frostige våren i Norge skjer samtidig som grædestokken går rett til værs i resten av verden:

NORGE JUNI 2015: 3. juni var mange fjelloverganger er stengt. Store mengder snø sperret fortsatt veiene. Her fra Sognefjellet. Foto: TERJE PEDERSEN, NTB SCANPIX

– En fersk oversikt viser at 2014 var rekordvarm på kloden sett under ett – men også at inneværende år topper dette – frem til månedsskiftet april-mai lå vi langt over fjoråret. Fortsetter utviklingen, blir det ny solid temperaturrekord i 2015.

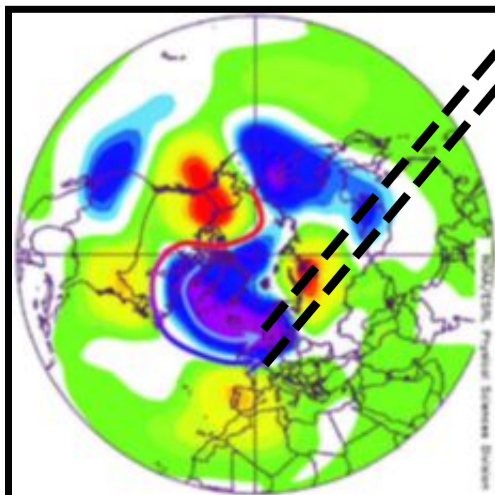
– Men hvordan forklarer du at varme i Stillehavet gir kulde hos oss?

– Dette henger litt sammen med forklaringen fra Det europeiske værseretets ekspert Tim Stockdale. Havet er nedkjølt av uvanlig mye arktisk luft. Men den bakenforliggende årsaken kan ligge lenger vest.

Logisk forklaring

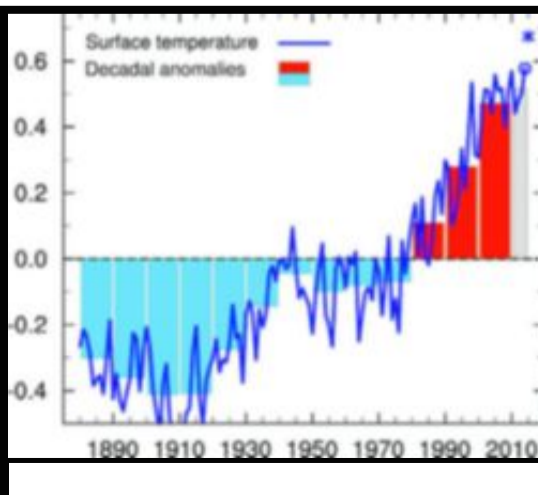
Rocky Mountains – denne veggen av fjell som går i retning nord-sør i det vestlige Nord-Amerika, dirigerer jetstrømmen slik at den bukker seg. Derfor får vi gjerne lavtrykk og vind inn fra sørvest.

– Du kan si at Rocky Mountains er avgjørende for klimaet vårt – i større grad enn Golfstrømmen. Dette er godt kjent og kan forklares med grunnleggende fysikk. Men vi vet også at spesielt høy havtemperatur kan påvirke jetstrømmen på tilsvarende måte som en fjellkjede – på grunn av stigende luft. Og vi vet at et område i det østlige Stillehavet har vært særdeles varmt i det siste. Og det er mulig at denne varmen i havet har gitt jetstrømmen et spark, slik at vi har fått den situasjonen vi har fått.

FØLG PILENE:

De to pilene viser hvordan jetstrømmen i vår har bukket seg på nordsiden av det uvanlig varme området i Stillehavet øst vest for Nord-Amerika – og dratt med seg mye arktisk luft sørover på vestsiden av Grønland, over Nord-Atlanteren og til OSS. Illustrasjon: NCEP/UIB

SKRUR OPP VARMEN:

Sjekk den lille stjernen helt oppe i høyre hjørne på denne grafen. Den angir den globale temperaturen hittil i 2015. Ringen like nedenfor var temperaturen for hele 2014. Grafen viser temperaturstigningen på kloden siden 1880. De blå og røde søylene viser varmen tiår for tiår. Den smale grå søylen viser varmen på kloden de siste fem årene – 2010 til og med 2014. Illustrasjon: GISS/UIB